

Mavi COP:

Güç Birliği Zamanı ve Antalya Okyanus Mutabakatı Çağrısı

“Mavi COP” olarak anılan COP31, küresel okyanus gündemini ileriye taşımak adına tarihi bir dönüm noktasında gerçekleşmektedir. Bugüne kadar Okyanus-İklim-Biyçeşitlilik ekseninde hiç bu denli geniş kapsamlı bir uluslararası uyum yakalanmamıştır. BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC), Kunming-Montreal Küresel Biyçeşitlilik Çerçevesi, Açık Denizler Anlaşması (BBNJ) ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, ortak ve eşgüdümli bir eylem planı ortaya koymak adına eşi görülmemiş bir fırsat zemini sunuyor.

Esas zorluk; uluslararası kuruluşları ve anlaşmaları, Okyanus-İklim-Biyçeşitlilik ekseninin kritik gerekliliklerini hayata geçirecek somut bir eylem planında buluşturabilmektir. Mavi COP, bu kurumsal uyumu sağlamak adına ender bir fırsat sunmaktadır. İhtiyaç duyulan şey ise; COP tarafından bu ortak paydadan güç alan bağlayıcı bir mutabakatın benimsenmesidir. Bu mutabakat; bilimin politikalara yön verdiği, politikaların finansmanı harekete geçirdiği ve finansmanın da sağlıklı bir okyanus, dengeli bir iklim ve dirençli bir ekosistem için uygulamaları hızlandırdığı bir işleyişi güvence altına almalıdır.

1 Okyanus Pavyonu: Bilimin Eyleme Dönüştüğü Merkez

Beşinci yılına giren Okyanus Pavyonu, Mavi Alan’da (Blue Zone) okyanus odaklı meselelerin en yetkin küresel platformu haline gelmiştir. Pavyon; stratejik iş birlikleri tesis etmek, yatırımları seferber etmek ve verilen taahhütleri sahada uygulamaya geçirmek üzere bilim insanlarını, karar vericileri, finans çevrelerini, girişimcileri ve liderleri aynı çatı altında buluşturmaktadır.

Okyanus bilimi; iklim, biyçeşitlilik, uyum, emisyon azaltımı, yeşil finansman ve sürdürülebilir kalkınmayı kanıta dayalı tek bir zeminde birleştiren evrensel bir dildir. Böylece daha isabetli kararların alınmasına, daha güçlü ortaklıklar kurulmasına ve çok daha etkin adımlar atılmasına zemin hazırlamaktadır.

Bu bütüncül yaklaşımın başarısı, okyanus gözlem sistemlerine, tahmin ve modelleme kapasitesine ve açık veri altyapılarına yapılacak kesintisiz yatırımlara bağlıdır. Bunlar sıradan akademik çalışmalar değildir; etkili iklim adımlarının, ekonomik direncin, bilinçli yatırımların ve şeffaf denetim mekanizmalarının dayandığı temel bilgi altyapısıdır.

2 Ertelemez Bir Zorunluluk Olarak Okyanuslar

Bilimsel veriler tartışmasız bir gerçeğe işaret etmektedir: Deniz suyu sıcaklıklarındaki artış, denizel sıcak hava dalgaları, asitlenme, oksijen kaybı, çevre kirliliği ve hızlanan deniz seviyesi yükselmesi; su altı ekosistemlerini derinden sarsmakta ve milyarlarca insanın geleceğini doğrudan tehdit etmektedir. Delegeler Mavi COP gündemini şekillendirmek üzere bir araya gelirken, tarihin en güçlü El Niño olaylarından birinin

yaşanmasının, hâlihazırda ısınmakta olan gezegen üzerindeki iklimsel baskıyı daha da artırması beklenmektedir ve bu durum hem harekete geçmenin aciliyetini hem de Dünya iklim dengesinde okyanusların üstlendiği hayati rolü bir kez daha gözler önüne sermektedir. Verilen mesaj gayet nettir: İklim krizinin tam kalbinde okyanuslar yer almaktadır ve somut adımların ortak zeminini bilim oluşturmaktadır.

Politikalar da artık bilimsel gerçeklerle aynı çizgide buluşmaya başlıyor. Nitekim 2025 yılında kıyı ve ada devletlerince sunulan 66 Ulusal Katkı Beyanı’nın (NDC) 61’i okyanus odaklı en az bir tedbir içermektedir. Ancak hükümetler okyanusları iklim direncinin vazgeçilmez bir parçası olarak görmeye başlasa da bu taahhütlerin bel kemiğini oluşturan gözlem sistemleri ciddi tehdit altındadır. Paris İklim Anlaşması hedeflerine ulaşmak için ihtiyaç duyulan emisyon kesintilerinin büyük bir kısmının okyanus temelli çözümlerle sağlanabileceğini bilmemize rağmen, dünya genelindeki ulusal araştırma bütçelerinin ortalama yüzde birinden bile azı okyanus bilimine ayrılmaktadır.

Bu nedenle bundan sonraki adım; bilimsel keşifler ile kamu yatırımlarını buluşturmak olmalıdır. Okyanus gözlemleri yalnızca birer araştırma aracı olarak değil; gezegenimizin okyanus, iklim ve biyçeşitlilik dengesini koruyabilmek adına hayati öneme sahip küresel bir altyapı olarak kabul edilmelidir. Bu kritik kesişim alanında yapılacak gözlemler; gelecekteki değişimleri öngörmek, politikalara yön vermek, finansmanı yönlendirmek, hesap verebilirliği güçlendirmek ve insanlık ile gezegenimiz için dirençli bir gelecek inşa etmek adına gereken en temel bilgiyi sağlamaktadır.

3

Ön Saflardan Küresel Liderliğe

Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri (SIDS), iklim krizine karşı en kırılgan toplumların aynı zamanda iklim eylemine nasıl en güçlü şekilde öncülük edebileceğini kanıtlamaya devam etmektedir. Bu ülkelerin önceliklendirdiği adımlar, yani 1,5°C sınırını korunabilir kılmak, okyanus gözlemlerini güçlendirmek, finansmanı büyütmek ve okyanus temelli uyum politikalarını hızlandırmak, birbirine alternatif ya da rakip hedefler değildir. Aksine, gezegenin bütünsel direnç gündemini besleyen ve birbirini tamamlayan unsurlardır.

Küçük Ada Devletleri'nin sergilediği bu kararlı duruş; okyanus sağlığı, iklim istikrarı, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kalkınma meselelerinin birbirinden bağımsız ele alınamayacağını bize açıkça hatırlatmaktadır. Ada devletleri, kıyı toplumları ve Mavi COP'a ev sahipliği yapan Türkiye için tüm bu çözümlerin tek potada eritilmesi soyut bir temenni değil; pratik bir zorunluluk ve geleceği güvence altına almanın temel şartıdır.

4

Antalya Okyanus Mutabakatı

Tarihe geçen her başarılı COP zirvesi, ardında önemli bir miras bırakmıştır. Paris Zirvesi, küresel iklim anlaşmasını ortaya koymuş ve okyanusların iklimdeki belirleyici rolünü tescillemiştir. Şarm El-Şeyh, Kayıp ve Zarar Fonu'nun kurulmasını sağlamıştır. Dubai, dünyayı fosil yakıtlardan uzaklaşma taahhüdünde birleştirmiştir. Antalya Mavi COP ise okyanusların insanlığın ortak geleceğindeki konumuna dair çığır açıcı yaklaşımıyla hatırlanmalıdır.

Bu doğrultuda COP31; hükümetleri, hükümetlerarası kuruluşları, finans kurumlarını ve tüm paydaşları sağlıklı bir okyanus, dengeli bir iklim ve dirençli bir gelecek için tek bir entegre gündemde buluşturan Antalya Okyanus Mutabakatı'nın başlangıç noktası olmalıdır.

Bu Mutabakat; UNFCCC, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (CBD), Açık Denizler Anlaşması (BBNJ) ve bağlantılı uluslararası süreçler arasındaki icraatları hızlandırmalı ve

uyumlu hale getirmelidir. Okyanus gözlem altyapısının vazgeçilmez bir küresel kamu malı olarak korunması ve geliştirilmesi konusunda tavizsiz durmalıdır. Mutabakat okyanus eyleminin gerektirdiği ölçekte bir finansman seferberliğini teşvik etmeli; bilimin, politikanın ve sermayenin; insanlar, gezegen ve kalıcı refah adına ölçülebilir sonuçlar üretmek için el ele vermesini güvence altına almalıdır.

5

Ortak Eylem Çağrısı: Tek Okyanus, Tek İklim, Tek Gezegen, Tek Gelecek

Okyanusun esenliği; her ulusun, her toplumun ve gelecek tüm nesillerin refahını birbirine bağlar. Elimizde yalnızca tek bir okyanus ve tek bir dünya var. Bu nedenle Mavi COP; gezegenimizin okyanus, iklim, biyoçeşitlilik ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini, yaşam alanımızı koruyacak tek ve kapsayıcı bir uygulama çerçevesinde birleştirmelidir.

Okyanus Pavyonu paydaşları olarak; hükümetleri, Birleşmiş Milletler kurumlarını, uluslararası örgütleri, finans çevrelerini, iş dünyasını, sivil toplumu, hayırsever kuruluşları, bilim camiasını, yerli halkları, yerel toplumları ve gençleri Antalya Okyanus Mutabakatı'nı desteklemeye ve hayata geçirmeye davet ediyoruz. Bu mutabakat doğrultusunda tüm taraflar şunları taahhüt eder:

- Okyanus gözlemlerini ve açık veri paylaşımını temel bir küresel altyapı olarak kabul etmek,
- UNFCCC, CBD, BBNJ ve ilgili uluslararası mekanizmalar kapsamındaki okyanus odaklı planlama ve eylemleri birbiriyle uyumlu hale getirmek,
- Okyanus-İklim-Biyoçeşitlilik eksenini destekleyecek büyüklükte bir finansmanı seferber etmek,
- Bilimin politikalara yön verdiği, politikaların finansmanı harekete geçirdiği ve finansmanın insanlar, gezegen ve refah için somut kazanımlara dönüştüğü bir iş birliği modelini işletmek.

Antalya Okyanus Mutabakatı, alışlagelmiş yöntemlerin ötesine geçmeye yönelik bir çağrıdır; sıfırdan yeni kurumlar inşa etmek yerine mevcut yapıları birbirine bağlamayı; bütçeleri bölmek yerine yatırımları odaklamayı ve okyanus bilimini tüm iklim, biyoçeşitlilik ve kalkınma planlarının kalbine yerleştirmeyi önermektedir.

Bilim ortak bir gerçeklikte buluştu. Kurumlar ortak bir hedef etrafında birleşiyor. Ortaklıklar güçlerini birleştiriyor. Şimdi sıra, Antalya Okyanus Mutabakatı'nın ortaya koyduğu kararlılığı somut uygulamaya dönüştürmekte ve uygulama mekanizmalarını tek, açık ve tartışmasız bir gerçek etrafında bir araya getirmekte:

Hepimiz tek bir okyanusu, tek bir iklimi, tek bir gezegeni ve tek bir geleceği paylaşıyoruz.